

Lucian Sârbu

Perspectivă inversă

Eseuri politice într-o
lume post-ideologică

Postfață de Leonid Dragomir

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a copertei: Sînziana Flonta

Redactare: Lucian Pricop

SÂRBU, LUCIAN

**Perspectivă inversă – eseuri politice într-o lume
post-ideologică** / Lucian Sârbu ; postf. de

Leonid Dragomir. - București : Cartex, 2026

ISBN 978-630-6651-81-8

I. Dragomir, Leonid (postf.)

371.12

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

Bani, capital și atomizare: despre imposibilitatea luptei de clasă în secolul al XXI-lea	9
Politică și privilegii: Despre destinul stângii în post-ideologie	45
Marx și neomarxismul	85
Enormități libertariene	91
Consecințe logice ale ideii că „statul e un prost manager”	103
Ciclurile de 40 de ani ale istoriei României	113
Postfață de Leonid Dragomir: Spre o stângă tradițională renăscută	167

„Ma questa tale invencione constringie il veditore a stare coll'occhio a uno spiracolo e allora da tale spiracolo si dimostera bene. Ma perche molti occhi s'abatono a vedere a un medesimo tempo una medesima opera fatta con tale arte e solo un di quelli vede bene l'ufitio di tal prospettiva e li altri tutti restano confusi.”

„Însă această invenție, [*perspectiva liniară*], obligă privitorul să se uite printr-o crăpătură mică, și doar prin această crăpătură totul se va vedea cum trebuie. Însă, deoarece mai mulți ochi se strâng în același timp pentru a vedea o operă de artă făcută cu atâta măiestrie, doar unul dintre ei va percepe corect această perspectivă, în timp ce toți ceilalți vor fi derutați.”

LEONARDO DA VINCI, *Manuscrisele din Franța*,
Ms E, folio 16 recto¹

---

¹ Manuscrits de la Bibliothèque de France, Réserve Manuscrits de Léonard de Vinci, Manuscrit E (Ms 2176) (online la adresa bibnum.institutdefrance.fr/records/item/24189-manuscrit-e, link accesat cel mai recent la 23.01.2026).

Bani, capital și atomizare: despre imposibilitatea luptei de clasă în secolul al XXI-lea

Se mai poate gândi o luptă clasică de stânga în secolul al XXI-lea? Nu cred. În paginile care urmează voi încerca să argumentez de ce deriva și, aș spune, lenta dizolvare a stângii politice în politicile „identitare”, pe care o constatăm în această primă jumătate de secol XXI nu au fost întâmplătoare. Firește, ea se datorează, în mare măsură, asaltului instituțional din Occident împotriva partidelor de stânga și coruperii generalizate a câmpului politic, dar ceea ce trebuie să ne fie clar este că astăzi nu mai avem condițiile materiale care au făcut posibilă apariția marxismului în secolul al XIX-lea și ascensiunea sa politică în secolul al XX-lea. Vorbim de lipsa acestor condiții materiale nu doar în România, nu doar în Europa, ci în întreaga lume.

Mai întâi de toate, voi porni de la o constatare: anumite condiții materiale, cum ar fi sărăcia, dependența materială și inegalitatea, nu sunt, în sine, condiții suficiente pentru a declanșa o luptă de clasă. Ele sunt, fără îndoială, condiții *necesare*, dar, pentru a declanșa o luptă de clasă, toți cei afectați de inechitățile materiale ar trebui să aibă o conștiință comună, o conștiință de clasă. De la jacquerii la revoluții, umanitatea a arătat

că formarea unei astfel de conștiințe comune de clasă este posibilă. Dar capitalismul pe care îl trăim a găsit soluția pentru a-i împiedica pe „sclavi” să ajungă la o conștiință comună. În jurul acestei idei se va învârti eseul meu. Este această soluție definitivă, în sensul „sfârșitului istoriei” despre care vorbea Fukuyama? Probabil că nu. Este această soluție suficient de puternică încât să nu poată fi contestată vreme de câteva generații? Probabil că da.

Banii, sau „fata morgana”

Lupta clasică de stânga, așa cum a fost definită de Marx, avea în centrul ei noțiunea de „plusvaloare”. Societatea era dominată de clasa capitaliștilor care, punându-și la lucru capitalul disponibil, extrăgeau „plusvaloare” prin exploatarea muncii clasei muncitoare. Dar ce era această „plusvaloare”? Pe scurt, această „plusvaloare” nu era altceva decât muncă transformată în capital, adică în *bani*. Succesul capitaliștilor, în opinia lui Marx, se măsoară în banii pe care îi câștigau de pe urma muncii incorect plătite a muncitorilor: „Banii constituie deci punctul de plecare și punctul final al oricărui proces de valorificare. [...] Capitalistul știe că toate mărfurile, indiferent de aspect și de miros, sunt [...] bani, [...] și că, în plus, ele sunt mijloace miraculoase pentru a face din bani, mai mulți bani.”¹

Decenii întregi, stânga politică s-a luptat pentru o mai justă redistribuire a profiturilor, crezând că, dacă

---

¹ Karl Marx, *Capitalul vol. 1*, în Karl Marx și Friedrich Engels, *Opere*, 37 vol., Editura Politică, București, 1966, vol. XXIII, p. 168.

muncitorilor li se va da partea corectă din câștigul generat de munca lor, societatea se va îndrepta, în mod natural, spre socialism. Încetul cu încetul, au fost impuse reforme de tot felul: votul universal (pentru ca partidele „socialiste” să acceadă mai ușor la putere), dreptul la pensie (pentru ca muncitorii să poată trăi o viață ca „rentieri”, exact cum făceau proprietarii mijloacelor de producție), dreptul la concediu plătit, dreptul la concediu maternal și multe altele. Progresele făcute de clasa muncitoare au fost reale și palpabile. Sub impulsul revoluției bolșevice din 1917, care a creat primul așa-zis „stat al muncitorilor și al țăranilor”, reformele orientate către bunăstarea clasei muncitoare s-au accelerat chiar și în periferiile cele mai retrograde ale lumii capitaliste (din care făcea parte și România). Nu are rost să insistăm. Evoluția e bine-cunoscută. De la condițiile dickensiene de la mijlocul secolului al XIX-lea, clasa muncitoare occidentală a ajuns, în decursul a circa 100 de ani, după al Doilea Război Mondial, la niște standarde de viață și de progres pe care niciodată în istoria umanității cei care trăiseră strict din vânzarea propriei capacități de muncă nu le visaseră.

Dar toate acestea aveau la bază ceva simplu. Nu doar exploatarea coloniilor (imperialismul centrului), așa cum credea Lenin. Doar au existat țări capitaliste care nu aveau colonii și totuși clasa muncitoare de acolo și-a ridicat enorm nivelul de trai! Secretul a fost, în realitate, altul: cantitatea de bani în circulație – ca expresie a plusvalorii – era limitată fizic de etalonul valoric pe care banii îl exprimau. În esență, acest etalon

era *aurul* – cel mai prețios metal de pe Pământ, visul de secole al tuturor conchistadorilor și al imperiilor coloniale europene. Cantitatea de aur existentă la un moment dat pe planetă era cea care determina cantitatea de bani (adică de plusvaloare) care să formeze obiectul luptei și al tensiunii permanente dintre clasa conducătoare și clasa muncitoare. Indiferent de momentul „t”, clasa conducătoare nu putea visa la profituri „p” al căror quantum să depășească numărul de lingouri de aur existente în cuferele băncilor din toată lumea. Nici clasa muncitoare nu putea visa la privilegiile care să coste mai mult decât putea plăti *tot aurul din lume*. Erau niște limite fizice ale dorințelor și aspirațiilor și de o parte, și de cealaltă, dar tocmai de aceea pozițiile antagoniste erau clare și se știa cu certitudine și ce pot câștiga unii, și cât pot pierde ceilalți.

În 1944, a avut loc celebra Conferință de la Bretton-Woods prin care marile puteri câștigătoare au trasat ordinea financiară postbelică. Toată lumea știa că Germania va fi zdrobită, dar și că Europa va ieși epuizată, că Marea Britanie își va pierde uriașul imperiu colonial și că URSS-ul, din cauza particularității sistemului social-politic (ceea ce numim astăzi „comunism”) nu poate fi integrat în sistemul capitalist mondial. De aceea, hotărârea de a recunoaște Statelor Unite ale Americii privilegiul de a emite moneda de rezervă a planetei – în speță, dolarul american – care să aibă o valoare fixă exprimată în aur, a fost una firească. SUA rămăsese, la finalul celui de-al Doilea Război Mondial, singura economie capabilă să funcționeze la cote maxime și să redreseze, atât prin cerere, cât și prin

inovație și ofertă, lumea capitalistă postbelică. Privilegiul i se cuvenea de drept. Statele Unite promiteau să asigure stabilitatea financiară a planetei tipărind dolari numai în funcție de acoperirea reală în aur la valoarea asumată prin Acordul de la Bretton-Woods, în timp ce țările celelalte promiteau să folosească în tranzacțiile internaționale numai dolari și să se abțină de la folosirea monedelor proprii.

Ce a urmat știm.

Americanii,¹ în loc să-și demobilizeze armata după război, au profitat de aranjamentul de la Bretton-Woods pentru a-și autofinanța creșterea economiei, capacitățile militare și războaiele din Coreea și Vietnam. Au împânzit globul cu baze militare, din Germania până în Japonia. Câteva decenii lucrurile au părut că funcționează în liniște, până când unii aliați au început să-și pună întrebări: oare dolarii americani care au ajuns să circule la nivel mondial mai au acoperire în aur conform Acordului de la Bretton-Woods? Teoretic, fiecare dolar american trebuia să fie acoperit de 0,88 grame de aur și orice bancă centrală din „lumea liberă” putea cere oricând SUA preschimbarea dolarilor deținuți în cantitatea corespunzătoare de aur. Practic, americanii tipăreau câți dolari aveau nevoie și nimeni nu cerea preschimbarea banilor în aur, fiindcă guvernele

---

¹ Pentru discuția pe larg a trecerii de la sistemul Bretton-Woods la „șocul Nixon” și implicațiile la nivel mondial ale acestei treceri, lucrarea clasică rămâne *Superimperialism* a lui Michael Hudson (prima ediție a apărut în 1972), în care autorul demonstrează felul în care Statele Unite, după 1971, au ajuns să-și finanțeze cheltuielile pe spezele aliaților.

aveau nevoie de lichidități în bani, nu de aur, dar toată lumea bănuia că americanii nu mai dețin de multă vreme cantitatea de aur necesară acoperirii valorii dolarilor aflați în circulație. Echilibrul s-a rupt la mijlocul anilor 1960, când președintele francez, generalul de Gaulle, care nu-i simpatiza pe americani și care era convins că aceștia nu mai dețineau toată cantitatea de aur asumată prin Acordul de la Bretton-Woods, a început frenetic să ceară preschimbarea dolarilor deținuți de Franța în aur (altfel zis, a cerut ca aurul care se cuvenea de drept Franței să fie repatriat). În scurt timp, cerința generalului de Gaulle a băgat în criză tot sistemul financiar mondial și președintele american Richard Nixon a fost nevoit, în 1971, la 15 august, să denunțe unilateral sistemul de la Bretton-Woods prin ceea ce s-a numit „șocul Nixon”.

Denunțarea Acordului Bretton-Woods a fost grăbită și de poziția ingrată în care se găseau Statele Unite chiar din cauza aranjamentelor monetare de după Al Doilea Război Mondial. Așa cum a demonstrat în anii 1960 economistul belgian Robert Triffin, pentru ca sistemul capitalist având Statele Unite la cârmă să funcționeze, Washingtonul trebuia să înregistreze constant deficite comerciale cu principalii săi parteneri comerciali – în esență, partenerii din sfera sa de influență, „Occidentul”. Prin Acordul de la Bretton-Woods dolarul american devenea moneda oficială „de rezervă” a lumii. Asta însemna că deficitele comerciale erau din acel moment necesare, chiar *obligatorii*, pentru ca partenerii să poată acumula dolari americani cu ajutorul cărora să poată fi activi pe piețele internaționale